

«اپلیسری» چه کاغذی و چه واژه‌ای است؟

ایرج افشار

در نسخه خطی «بیاض صفوی» (کتابخانه مجلس، ش ۵۰۳۲) که حاوی معرفی یکصد و شصت و سه فرمان و دستورالعمل رسمی درباری از حیث آداب نگارش و آرایش است و اطلاعات «ثبتی» آن در شماره پیشین «نامه بهارستان» درج شد (۱۳۸۶-۱۳۸۷، دفتر ۱۳-۱۴: ۲۳-۷۴) از نوعی کاغذ یاد شده است که اصطلاح منسوب بدان کاملاً ناشناخته است. نه آن را در منابع دیگر دیده، و نه از شخص نسخه‌شناسی شنیده بودم. البته می‌توان این احتمال را گفت که چون نام این نوع کاغذ را در مدارک عادی و عرض‌های کتابخانه‌ای ندیده‌ام و این هجده مورد مأخوذ از نامه‌های درباری است (میان پادشاهان صفوی و پادشاهان ممالک دیگر) امکان دارد که کاغذ مخصوص و احتمالاً نوعی کاغذ فرنگی خاص بوده است که بر آنها مکتوبات مهم شاهی نوشته می‌شده است. چون آن کلمه هجده بار در آن مجموعه نوشته شده و طبعاً با تحریفاتی به کتابت رسیده است، به ریزنی آقای نادر کاشانی (مدیر مجله) مناسب دیده شد حل این مسئله بر متخصصان تاریخ کاغذهای شرقی عرضه شود تا معلوم شود آیا ضبط درست آن را در منبعی دیده‌اند یا نه. امیدست از پاسخ‌گویی دریغ نفرمایند. من کلمه را به صورت «اپلیسری» نقل کرده‌ام، ازین روی که به هنگام مقابله و مقایسه میان صور مختلف این صورت را مرجح یافتیم. پس ناگزیر برای ملاحظه اهل تخصص و پاسخ‌دهندگان، نسخه‌برگردان از شکل‌های مضبوط در نسخه خطی به ترتیب اصطلاحی و ذکر تاریخ هر یک به چاپ می‌رسد. و این است آن عبارات و اشکال:

«اپلیسری»	سند ۶۹، بند ۳ (؟)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۶، بند ۲ (۱۰۸۹ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۲۳، بند ۹ (۱۱۰۷ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۵۹، بند ۴ (۱۰۸۲ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۶۵، بند ۲ (۱۰۹۲ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۶۸، بند ۵ (۱۱۲۲ق)
«کاغذ اپلیسری ساده»	سند ۱۳۶، بند ۲ (۱۰۸۶ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۹۴، بند ۳ (۱۱۲۷ق)
«کاغذ اپلیسری»	سند ۱۲۹، بند ۲ (۱۰۹۳ق)
«کاغذ اپلیسری ساده»	سند ۶۳، بند ۲ (۱۰۹۲ق)
«کاغذ اپلیسری ساده»	سند ۶۷، بند ۳ (۱۰۹۳ق)
«کاغذ اپلیسری ساده»	سند ۱۳۰، بند ۴ (۱۰۹۳ق؟)
«کاغذ ساده اپلیسری»	سند ۱۸، بند ۱۷ (۱۰۹۹ق)
«کاغذ ساده اپلیسری»	سند ۹۲، بند ۳ (۱۰۹۱ق)
«کاغذ اپلیسری نازک»	سند ۵۸، بند ۴ (۱۰۸۲ق)
«کاغذ اپلیسری ساده آهاردار»	سند ۶۴، بند ۷ (۱۰۹۳ق)
«کاغذ اپلیسری آهاردار»	سند ۱۳۷، بند ۲ (۱۱۰۲ق)
«کاغذ اپلیسری آهاردار»	سند ۱۳۹، بند ۲ (۱۱۱۱ق)

**What Kind of Paper is the 'plysry (?) Paper,
and What Does the Word, 'plysry (?) Mean?**

Iraj AFSHAR

(Prof. Emeritus of Tehran University)

A variety of paper, written as 'plysry (?), is repeatedly mentioned in a Safavid collection, which belongs to the Parliament library, and that contains 163 official communications (MS. no. 5032). I have neither seen the name of this type of paper in other sources, nor have I ever heard it from other codicologists. It is possible that because this word-as far as I know-occurs only in official correspondence that was exchanged between the Safavid court and kings of other countries, it refers to some variety of European paper, exclusively used in royal communications.

Because the word occurs eighteen times in this collection, and because it is spelled variously, one must allow for the possibility that its form in Persian is a corruption of some other original spelling. The editor of the present journal, Mr. Nader Kashani, suggested that I present the various forms of this word to specialists in this note so that if anyone has encountered it, or knows the correct form of this word, they may write to the journal and inform its readership.

I have transmitted the word as 'plysry (?) for no better reason than preferring this reading to all other possible readings in the text. However, I present all the various spellings of this word, which are found in the text along with the reference numbers and the dates of the documents in which they are found in the hope of helping specialists locate and consider them.

